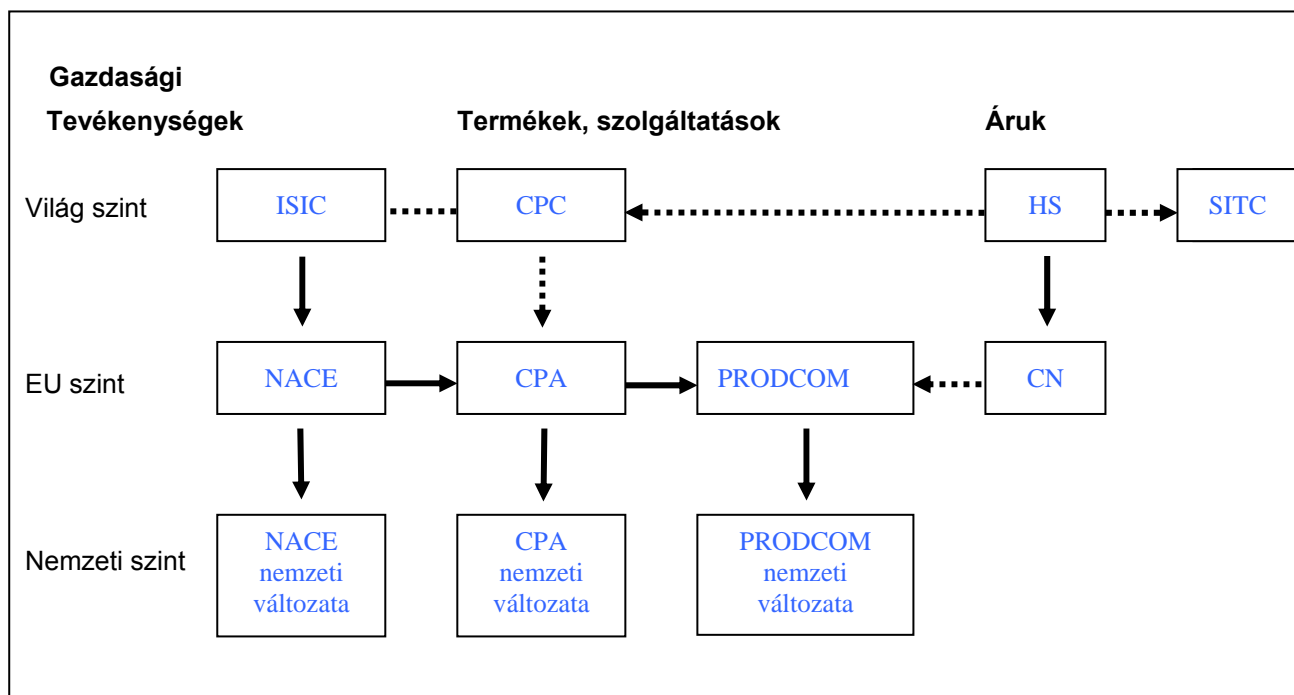

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

1. fejezet: Bevezetés

1.1 A gazdasági osztályozások nemzetközi rendszere

A gazdasági osztályozások közé tartoznak a tevékenységi, a termék-szolgáltatás és az áruosztályozások. Az ENSZ és az EU a gazdasági osztályozások nemzetközileg összehangolt integrált rendszerét hozta létre, amelyet a következő ábra mutat be:

- ISIC¹ - International Standard Industrial Classification of all Economic Activities - Gazdasági tevékenységek egységes nemzetközi ágazati osztályozása
- NACE² – Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (Statistical Classification of Economic Activities in the European Communities) – Gazdasági tevékenységek statisztikai osztályozása az Európai Unióban
- CPC - Central Product Classification - Központi termékosztályozás, ENSZ
- HS³ - Harmonized Commodity Description and Coding System - Harmonizált áruleíró- és kódrendszer, World Custom Organisation (WCO)
- CPA - the European Classification of Products by Activity - Termékek és szolgáltatások tevékenység szerinti osztályozása, EU
- Prodcom - Production Communautaire - Az EU ipari termelésének statisztikai megfigyeléséhez használt termékosztályozás
- CN⁴ - Combined Nomenclature – Kombinált nómenklatúra, a külkereskedelmi statisztikákhoz használt európai áruosztályozás, a HS további részletezése

Az osztályozások közvetlenül vagy fordítókulcsok segítségével kapcsolhatók össze (az ábrán ezt jelzi az egyenes illetve a szaggatott nyíl).

¹ <http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=27&Lg=1>

² <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon>

³ Harmonized Commodity Description and Coding System, maintained by the World Customs Organization (established in 1952 as the Customs Co-operation Council - CCC).

⁴ (http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_duties/tariff_aspects/combined_nomenclature/index_en.htm.)

Az osztályozások nemzetközileg összehangolt, egységes rendszere teremti meg az alapját annak, hogy világszinten és az Európai Unióban is összehasonlítható statisztikák készüljenek, a statisztika minden területén.

A különböző statisztikai területeken használt osztályozások közötti kapcsolatot leíró megfeleltetési táblák, a fordítókulcsok lehetővé teszik például azt, hogy a termékelőállításra vonatkozó statisztikák összehasonlíthatóak a kereskedelemre vonatkozókkal.

A nemzetközi összehasonlíthatóság megköveteli, hogy az ENSZ, illetve az EU azonos osztályozási elveket és fogalmakat alkalmazzon. A "Módszertani útmutató" ezeket a nemzetközileg összehangolt irányelveket ismerteti.

1.2 A TEÁOR'08 vonatkozási köre és főbb jellegzetességei

A TEÁOR mint a gazdasági tevékenységek osztályozása

1. A TEÁOR a gazdasági tevékenységek egységes osztályozása. A TEÁOR a gazdasági tevékenységek összességét oly módon csoportosítva tartalmazza, hogy egy adott TEÁOR-szakágazat összekapcsolható azokkal a statisztikai egységekkel, amelyek az adott tevékenységet végzik.

2. Gazdasági tevékenységen azt értjük, amikor erőforrások – pl. tőkejavak, munka, gyártási technológia, valamint anyagok és félkész termékek – felhasználásával terméket állítanak elő vagy szolgáltatást nyújtanak. Más szóval egy adott gazdasági tevékenységet az erőforrások felhasználásával, a gyártási folyamattal és a tevékenység kibocsátásával (termékek és szolgáltatások) írhatunk le.

A TEÁOR vonatkozási köre és korlátai

3. A TEÁOR a különböző típusú statisztikai egységekre vonatkozóan nem alakított ki speciális tevékenységi kategóriákat (a statisztikai egységek típusait lásd a 2. fejezetben).

4. A TEÁOR nem tesz különbséget a statisztikai egység tulajdonviszonyai, szervezeti formája, illetve működési módja szerint, mert ezek az ismérvek nem kapcsolódnak szorosan a tevékenység jellegéhez. A statisztikai egységek tulajdonformák, szervezeti formák és működési mód szerinti csoportosítására a gazdálkodási forma szerinti osztályozás (GFO) szolgál. Az ugyanazon gazdasági tevékenységet végző egységek a TEÁOR ugyanazon szakágazatába tartoznak, függetlenül attól, hogy társas vállalkozásról, egyéni vállalkozóról vagy kormányzati szervről van-e szó, illetve hogy az anyacég külföldi-e, vagy hogy a gazdasági egység egy vagy több szakosodott egységből áll.

5. A feldolgozóipari tevékenységeknél a TEÁOR nem tesz különbséget a nagyüzemi, gépi termelés és a kézi erővel, kézműves módszerekkel otthon végzett termelés között. A gyártási technológia modern vagy hagyományos volta ugyanis nem kritérium a TEÁOR-ban.

6. A TEÁOR nem különbözteti meg a hivatalos és nem hivatalos, illetve legális és illegális termelést.

7. A TEÁOR általában nem különbözteti meg a piaci és nem-piaci tevékenységeket, szemben az SNA⁵-vel, a Nemzeti számlák rendszerével, ahol ez fontos szempont. Ez a bontás minden olyan

⁵ SNA – System of National Accounts (ENSZ), és ESA – European System of National Accounts)

tevékenységről készített statisztika esetében fontos lehet, amelyeket akár piaci, akár nem piaci alapon lehet végezni. A TEÁOR szerint nem-piaci szolgáltatásokat – az egészségügy, oktatás, szociális ellátás stb. területén – jellemzően kormányzati vagy non-profit szervezetek nyújtanak a háztartásoknak.

8. A TEÁOR-ban önálló ágazat került kialakításra a háztartások saját fogyasztásra történő termékelőállításának és szolgáltatás végzésének osztályozására. Ez az ágazat azonban a háztartások gazdasági tevékenységének csupán egy részét fedi le, mivel a háztartások egyértelműen besorolható tevékenységei a TEÁOR megfelelő ágazataiba tartoznak.

A TEÁOR struktúrája és kódszámrendszere

9. A TEÁOR 4 szintű hierarchikus struktúrával rendelkezik, amely a következőképpen épül fel:

- az első szint betűvel jelölve tartalmazza nemzetgazdasági ágakat,
- a második szint 2 számjegyű kódszámmal jelöli az ágazatokat,
- a harmadik szint 3 számjegyű kódszámmal jelöli az alágazatokat,
- a negyedik szint 4 számjegyű kódszámmal jelöli a szakágazatokat.

10. A nemzetgazdasági ágak szintjének betűjele nem épül bele az adott tevékenységbe tartozó ágazatok, alágazatok és szakágazatok kódszámba. Például a "Ragasztógyártás"-t a 20.52 kód jelöli, ahol a 20 az ágazat, a 20.5 az alágazat és a 20.52 a szakágazat kódja; a "C" nemzetgazdasági ág, ahová ez a szakágazat tartozik, nem szerepel a kódban.

11. Az ágazatok számozása folyamatos. Mindemellett megmaradt néhány "szabad hely" annak érdekében, hogy az újabb ágazatok bevezetésénél ne legyen szükség a TEÁOR-kódszámok teljes megváltoztatására. Ezek a "szabad helyek" olyan nemzetgazdasági ágakban fordulnak elő, ahol a legvalószínűbb, hogy további ágazatokra lesz szükség. Emiatt a következő ágazati kódszámok kimaradtak a TEÁOR'08-ból: 04, 34, 40, 44, 48, 54, 57, 67, 76, 83, és 89.

12. Amennyiben az osztályozás adott szint nincs tovább bontvarészletesebb kategóriákra, ott "0" szerepel a részletesebb szint kódszámának jelölésére. Például az "Állat-egészségügyi ellátás" szakágazat kódszáma 75.00, mert a 75 "Állat-egészségügyi ellátás" ágazatot sem alágazatokra, sem szakágazatokra nincsenek tovább bontva. A "Sörgyártás" szakágazat kódszáma azonban 11.05, mivel a 11 "Italgártás" ágazat nem oszlik több alágazatra (11.0), ellenben szakágazatokra igen.

13. A TEÁOR-ban az "egyéb", illetve "m.n.s. (máshova nem sorolt)" alágazatokat vagy szakágazatokat "9"-es számjegy jelöli (pl. a "08.9 M.n.s. bányászat" alágazat és a "08.99 Egyéb m.n.s. bányászat" szakágazat).

1.3 Változások a TEÁOR'03 és a TEÁOR'08 között

14. Bár a TEÁOR-ban alkalmazott néhány osztályozási szabály megváltozott, valamint az osztályozás ismérveit és a tartalmi meghatározásai korszerűsödtek, a TEÁOR alapvető jellemzői azonban változatlanok maradtak.

15. Az osztályozás legmagasabb szintjén új kategóriák kerültek bevezetésre, és az új termelőágakat valamint a termelés-szervezés új formáit követve új részletezések születtek. Ugyanakkor minden olyan területen, ahol nem volt feltétlenül szükség új kategóriákon alapuló változtatásokra, megmaradtak az eredeti struktúrák.

16. Az osztályozás részletezettsége jelentősen növekedett (514-ről 615-re). A szolgáltató tevékenységeknél a növekedés minden szinten szembetűnő, a legmagasabb szintet is beleértve, míg más tevékenységeknél, mint például a mezőgazdaságnál a növekedés főleg az osztályozás alacsonyabb szintjeit érintette.

17. A következő táblázat jól szemlélteti a TEÁOR'08 részletezettségének növekedését az osztályozás minden szintjén:

	TEÁOR'03	TEÁOR'08	Változás
Nemzetgazdasági ág	17	21	+4
Ágazat	62	88	+26
Alágazat	224	272	+48
Szakágazat	514	615	+101
Feldolgozóipar			
Nemzetgazdasági ág	1	1	0
Ágazat	23	24	+1
Alágazat	103	95	-8
Szakágazat	242	230	-12
Többi nemzetgazdasági ág			
Nemzetgazdasági ág	16	20	+4
Ágazat	39	64	+25
Alágazat	121	177	+56
Szakágazat	272	385	+113

Változások a TEÁOR-struktúrában

18. A következő táblázat a TEÁOR'03 és a TEÁOR'08 nemzetgazdasági ágai közötti hozzávetőleges megfeleltetést mutatja be. A pontos fordítókulcsot a II. Kötet tartalmazza.

TEÁOR'03		TEÁOR'08	
Nemzetgazdasági ág	Megnevezés	Nemzetgazdasági ág	Megnevezés
A	Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás	A	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat
B	Halgazdálkodás		
C	Bányászat	B	Bányászat, kőfejtés
D	Feldolgozóipar	C	Feldolgozóipar
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	D	Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás
		E	Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmosás
F	Építőipar	F	Építőipar
G	Kereskedelem	G	Kereskedelem, gépjárműjavítás
H	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	I	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
I	Szállítás, raktározás, posta, távközlés	H	Szállítás, raktározás
		J	Információ, kommunikáció
J	Pénzügyi közvetítés	K	Pénzügyi, biztosítási tevékenység
K	Ingtatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	L	Ingtatlanügyletek
		M	Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység
		N	Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	O	Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás
M	Oktatás	P	Oktatás
N	Egészségügyi, szociális ellátás	Q	Humán-egészségügyi, szociális ellátás
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	R	Művészet, szórakoztatás, szabadidő
		S	Egyéb szolgáltatás
P	Háztartások tevékenysége	T	Háztartás munkaadói tevékenysége; termék előállítása, szolgáltatás végzése saját fogyasztásra
Q	Területen kívüli szervezet	U	Területen kívüli szervezet

19. A TEÁOR'03 és a TEÁOR'08 közötti eltérések, legfontosabb változások – a teljesség igénye nélkül – a következők.

20. A TEÁOR'03 **“A” Mezőgazdaság és “B” Halgazdálkodás** nemzetgazdasági ágak összevonásra kerültek. Mindemellát a nemzetgazdasági ág részletezettsége tovább növekedett a felhasználói igények kielégítése érdekében.

21. A **feldolgozóiparban** néhány iparág gazdasági és társadalmi súlya megnövekedett, amely indokolta tette önálló ágazatként való megjelenítésüket. Ilyen pl. a 21 “Gyógyszergyártás” és a 26 “Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása” ágazat. Ez utóbbi ágazat tartalma szűkebb – de a high-tech tevékenységek statisztikai megfigyelésére az új csoportosítás alkalmasabb – mint a TEÁOR’03-ban a 30 “Iroda-, számítógépgyártás” ágazaté,. A 11 “Italgártás” és a 31 “Bútorgyártás” ágazatok esetében ágazati szintre kerültek olyan tevékenységek, amelyek korábban alágazatok voltak.

22. A “**C**” „**Feldolgozóipar**” nemzetgazdasági ág legtöbb ágazata nem változott, kivéve a TEÁOR’03 szerinti 22 “Kiadói, nyomdai, egyéb sokszorosítási tevékenység” és a 37 “Hulladékviszanyerés” ágazatot, amelyek átkerültek más nemzetgazdasági ágakba (lásd alább).

23. A **gépek, berendezések javítása, karbantartása és üzembe helyezése**, amely korábban az adott gép, berendezés gyártó szakágazatába tartozott, a TEÁOR’08-ban egy új önálló ágazatban jelennek meg, nevezetesen a 33 “Ipari gép, berendezés, eszköz javítása” ágazatban. Az összes szakosodott javítási tevékenység elkülönülten osztályozható a TEÁOR’08-ban (többi javító tevékenységről lásd alább).

24. Egy új nemzetgazdasági ág került kialakításra “**E**” „**Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgyűjtés, szennykezelés, szennymentesítés**” néven, amely magába foglalja a TEÁOR’03 szerinti 90 ágazatba tartozó “környezetvédelmi tevékenységet”, a 41 ágazatba tartozó víztermelést és -elosztást, továbbá a 37 ágazatba tartozó hulladékanyag-hasznosítást. Ez a nemzetgazdasági ág olyan tevékenységeket foglal egy csoportba, amelyek számos ország gazdaságában a munkamegosztás révén összekapcsolódnak. A környezetvédelem megnövekedett szerepe ugyancsak indokolja ezen tevékenységek egy nemzetgazdasági ágba foglalását. A környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységek szakágazati részletezettsége a TEÁOR’08-ban jelentősen megnőtt.

25. A TEÁOR’08 “**F**” **Építőipar** nemzetgazdasági ágban bevezetésre került a “szakosodott építőipari tevékenység” kategóriája (“special construction activities”), felváltva ezzel a TEÁOR’03 ágazati struktúráját, amely nagymértékben az építési folyamat szakaszain alapult.

26. A **háztartási cikkek javítása** a “G” „Kereskedelem”-ből átkerült az “S” „Egyéb szolgáltatás” nemzetgazdasági ágba. Kivételt jelent a gépjárművek és motorkerékpárok javítása, amely – a folytonosság és összehasonlíthatóság érdekében – továbbra is a kereskedelemben maradt, a 45 “Gépjármű, motorkerékpár kereskedelme, javítása” ágazatban.

27. Az “**I**” „**Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás**” nemzetgazdasági ág részletezettsége tovább nőtt, jól tükrözve ezen tevékenységek sokféleségét és a gazdasági egységek specializálódását.

28. Új nemzetgazdasági ágat hoztunk létre “**J**” „**Információ, kommunikáció**” néven, amely egy csoportba foglalja össze az információs és a kulturális termékek előállítását, elosztását; az információtechnológiai tevékenységeket; az adatfeldolgozási és egyéb információs szolgáltatásokat. Ennek a nemzetgazdasági ágnak fő alkotóelemei a kiadói tevékenység, beleértve a szoftverkiadást is (58 ágazat), a film-, video-, hangfelvétel készítése (59 ágazat), a rádió- és televízióműsor-összeállítás és műsorszolgáltatás (60 ágazat), a távközlési szolgáltatások (61 ágazat) és az információ-technológiai tevékenységek (62 ágazat), valamint egyéb információs tevékenység (63 ágazat). Ezek a tevékenységek a TEÁOR’03-ban a legkülönbözőbb nemzetgazdasági ágakba tartoztak, nevezetesen: a “D” „Feldolgozóipar”, “I” „Szállítás, raktározás, posta, távközlés”, “K” „Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás”, és az “O” „Egyéb közösségi és személyi szolgáltatás”. Az összetett strukturális változások az előző TEÁOR’03-al való összehasonlíthatóságban súlyos problémákat okoznak. Mindazonáltal az információs és kommunikációs tevékenységek egy nemzetgazdasági ágba való összevonása jobban megfelel annak a szempontnak, hogy azonos rendeltetésű termékek és szolgáltatások egy csoportba tartozzanak, függetlenül attól, hogy eltérő technológiával hozták létre őket.

29. A TEÁOR’08 “**K**” „**Pénzügyi és biztosítási tevékenység**” nemzetgazdasági ágban két új szakágazat került bevezetésre, a 64.20 “Vagyonkezelés” és a 64.30 “Befektetési alapok és hasonlóak”.

30. A TEÁOR'03 "K" „Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatások” három nemzetgazdasági ágra bomlott szét a TEÁOR'08-ban. Az ingatlanügyletek – a nemzeti számlákban (GDP-számításban) képviselt súlyuknak és arányuknak megfelelően – az új TEÁOR-ban önálló nemzetgazdasági ágat képviselnek „**L**” **Ingatlanügyletek**”. A többi gazdasági szolgáltatás kettévált az "M" illetve az "N" nemzetgazdasági ágra. Az "M" „**Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység**” nemzetgazdasági ágba tartoznak a magasabb képzettséget, speciális tudást és szakértelmet igénylő tevékenységek, míg az "N" „**Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység**” nemzetgazdasági ágba sorolt tevékenységek az általános gazdasági ügyleteket segítik. A számítástechnikai tevékenység (TEÁOR'03 72-es ágazata) már nem része ennek a nemzetgazdasági ágának. A számítógép javítása a háztartási cikkek javításával együtt az "S" „**Egyéb szolgáltatás**” nemzetgazdasági ágba került, míg a szoftverkiadás és a távközlési tevékenység az új "J" „**Információ és kommunikáció**” nemzetgazdasági ágban kapott helyet.

31. A "P" „**Oktatás**” nemzetgazdasági ág tartalmi köre bővült, nevezetesen a szakosodott sport-, kulturális és egyéb oktatást, valamint a szakosodott kiegészítő tevékenységeket is tartalmazza. A magyar oktatási rendszer sajátosságai miatt az oktatásra vonatkozó tartalmi meghatározás nem szó szerinti fordítása az angol nyelvű NACE Rev.2-nek.

32. A "Q" „**Humán-egészségügyi, szociális ellátás**” nemzetgazdasági ág – a TEÁOR korábbi verziójához képest – részletesebb lett: egy helyett három ágazatot tartalmaz. Ugyanakkor tartalmi köre szűkült azáltal, hogy kizárólag a human-egészségügyi szolgáltatásokra terjed ki. Így a gazdaságnak ezt a fontos részét – az osztályozás segítségével – a statisztika még pontosabban tudja megfigyelni és mérni. Az állategészségügyi ellátást áthelyezték az "M" „**Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység**” nemzetgazdasági ágba, ahol önálló ágazatként jelenik meg.

33. A TEÁOR'03 "O" „**Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás**” nemzetgazdasági ágának fontos része a fent leírtak szerint átkerült az "E" „**Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmérsítés**” és a "J" „**Információ, kommunikáció**” nemzetgazdasági ágba. A többi tevékenységet két új nemzetgazdasági ág tartalmazza: az "R" „**Művészet, szórakoztatás, szabad idő**” és az "S" „**Egyéb szolgáltatás**”. Ezáltal olyan tevékenységek, mint az alkotóművészet, könyvtári tevékenység, illetve szerencsejáték tevékenység ágazati szintre emelkedtek. A számítógépek és személyi, háztartási cikkek javítását az új "S" nemzetgazdasági ág tartalmazza.

1.4 A TEÁOR'08 kapcsolata más osztályozásokkal

Ipari termékek rendeltetés szerinti csoportosítása (Main Industrial Groupings – MIG's)

34. A MIG⁶ olyan európai osztályozás, amely a szakágazatokat a kibocsátott termékek rendeltetése alapján a következő csoportokba sorolja: beruházási javak, továbbfeldolgozásra kerülő termékek, tartós fogyasztási cikkek, nem tartós fogyasztási cikkek és energiahordozók. A MIG több mutató, többek között az ipari termelési index és a termelőiár-index számításánál alkalmazott osztályozás.

Összevont ágazatcsoportok alkalmazása a nemzeti számlák rendszerében

35. A nemzeti számlák rendszere – nemzetközileg harmonizált – összevont ágazatcsoportok létrehozását kezdeményezte a TEÁOR'08 osztályozási rendszerén belül. Az egyik, a "legmagasabb szintű ágazati aggregátumok" ("high-level aggregation"), amely a TEÁOR'08 nemzetgazdasági ágait 11 kategóriába vonja össze (egy-betűs szintek összevonásával). A másik az "ágazatcsoportok" ("intermediate structure") rendszere, amely az ágazatokat vonja össze 38 kategóriába (két-betűs struktúra). Ez a két

⁶ Commission regulation (EC) 86/2001 <http://eur-lex.europa.eu>

struktúra nem képezi szerves részét a TEÁOR'08-nak. Az alábbi fordítókulcsok alapján azonban ezekre a "köztes" ágazati szintekre is összeállíthatók a nemzeti számlák, illetve más szakstatisztikák.

36. A következő táblázat az (A*11) "legmagasabb szintű ágazati aggregátumok" csoportosítását mutatja be:

	TEÁOR'08 nemzetgazdasági ágak	Megnevezés
1	A	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat
2	B, C, D és E	Bányászat, feldolgozó- és egyéb ipar
2a	C	Ebből: feldolgozóipar
3	F	Építőipar
4	G, H és I	Kereskedelem, szállítás, raktározás, szálláshely- szolgáltatás és vendéglátás
5	J	Információ és kommunikáció
6	K	Pénzügyi és biztosítási tevékenység
7	L	Ingatlanügyletek*
8	M és N	Szakmai, tudományos, műszaki, adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység
9	O, P és Q	Közigazgatás, védelem, oktatás, humán-egészségügyi és szociális ellátás
10	R, S, T és U	Egyéb szolgáltatás

* Tartalmazza a saját tulajdonú lakás becsült bérleti díját is.

37. A következő táblázat az (A*38) "ágazatcsoportok" tartalmát és szerkezetét mutatja be:

	A*38 code	TEÁOR'08	Ágazatok
1	A	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	01-től 03-ig
2	B	Bányászat, kőfejtés	05-től 09-ig
3	CA	Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	10-től 12-ig
4	CB	Textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása	13-től 15-ig
5	CC	Fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység	16-től 18-ig
6	CD	Kocsigyártás, kőolajfeldolgozás	19
7	CE	Vegyipar, termék gyártása	20
8	CF	Gyógyszergyártás	21
9	CG	Gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása	22 + 23
10	CH	Fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása	24 + 25
11	CI	Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	26
12	CJ	Villamos berendezés gyártása	27
13	CK	Gép, gépi berendezés gyártása	28
14	CL	Járműgyártás	29 + 30
15	CM	Egyéb feldolgozóipar; ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása	31-től 33-ig
16	D	Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	35
17	E	Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgyűjtés, szennykezelés, szennymentesítés	36-től 39-ig
18	F	Építőipar	41-től 43-ig
19	G	Kereskedelem, gépjárműjavítás	45-től 47-ig
20	H	Szállítás, raktározás	49-től 53-ig
21	I	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	55 + 56
22	JA	Kiadói tevékenység, hang- és filmfelvétel készítése, műsorszolgáltatás	58-től 60-ig
23	JB	Távközlés	61
24	JC	Információ-technológiai és egyéb információs szolgáltatás	62 + 63
25	K	Pénzügyi, biztosítási tevékenység	64-től 66-ig
26	L	Ingatlanügyletek*	68
27	MA	Jogi, számviteli, üzletviteli, építészmérnöki tevékenység, műszaki vizsgálat, elemzés	69-től 71-ig
28	MB	Tudományos kutatás, fejlesztés	72

	A*38 code	TEÁOR'08	Ágazatok
29	MC	Egyéb szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	73-tól 75-ig
30	N	Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	77-től 82-ig
31	O	Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	84
32	P	Oktatás	85
33	QA	Humán-egészségügyi ellátás	86
34	QB	Szociális ellátás	87 + 88
35	R	Művészet, szórakoztatás, szabad idő	90-től 93-ig
36	S	Egyéb szolgáltatás	94-től 96-ig
37	T**	Háztartás munkaadói tevékenysége; termék előállítása, szolgáltatás végzése saját fogyasztásra	97 + 98*
38	U**	Területen kívüli szervezet	99*

* Tartalmazza a saját tulajdonú lakás (becsült) bérleti díját is

** A "T" nemzetgazdasági ág egy része és az "U" nemzetgazdasági ág egésze a nemzeti számlák rendszere szerint nem tartoznak a termelés fogalmába, de a teljesség érdekében szerepeltetjük az A*38 "ágazatcsoportok rendszeré"-ben.

2. fejezet:

A TEÁOR'08 alapelvei és alapfogalmai

2.1 A TEÁOR fejlesztésénél alkalmazott kritériumok

38. Az osztályozási kategóriák meghatározására alkalmazott kritériumok számos tényezőtől, mint például a felhasználói igényektől és az adatok elérhetőségétől függenek. Ezek a kritériumok az osztályozás különböző szintjein eltérőek: míg az osztályozás legrészletesebb szintjén figyelembe veszik az adott termelési folyamat hasonlóságait, addig ez az osztályozás magasabb szintjein lényegtelen ismérv.

A szakágazatok kritériumai

39. A gazdasági egységek tevékenységeinek kombinációi, illetve az egységek közötti megosztása a TEÁOR szakágazatainak (legrészletesebb szintjeinek) meghatározásában döntő jelentőségű ismérvek. Ezek biztosítják azt, hogy a gazdasági egységek ágazati osztályozására a TEÁOR szakágazatait lehessen használni, illetve hogy az egyes szakágazatokba sorolt egységek a tevékenységük szempontjából a lehető leghasonlóbbak legyenek.

40. Az új TEÁOR – tükrözve az ISIC és NACE osztályozások elveinek változását – az egyes szakágazatok meghatározásánál még nagyobb hangsúlyt helyez a termelési folyamatra. Ez azt jelenti, hogy a tevékenységek akkor tartoznak egy szakágazatba, ha a termékek előállításához és a szolgáltatások nyújtásához hasonló technológiát alkalmaznak.

41. Ezen kívül a TEÁOR-szakágazatok eleget kell hogy tegyenek az alábbi két feltételnek:

- a.) egy adott szakágazatra jellemző termék-előállítás és szolgáltatásnyújtás az adott szakágazatba tartozó gazdasági egységek kibocsátásának többségét adja;
- b.) a szakágazat azokat a gazdasági egységeket tartalmazza, amelyek a szakágazatra jellemző termékek és szolgáltatások többségét előállítják.

42. A TEÁOR alapját alkotó NACE/ISIC szakágazatainak kialakításakor – további szempontként – a tevékenységek viszonylagos súlyát is figyelembe vették. Általában azok a tevékenységek alkotnak önálló szakágazatot, amelyek az EU legtöbb országában általánosan elterjedtek, vagy amelyeknek a világgazdaságban jelentős súlyuk van. Így biztosítható világszinten, illetve az Európai Unió országaiban a nemzetközi összehasonlíthatóság.

Az ágazatok és alágazatok kritériumai

43. Az osztályozás magasabb szintjein a tevékenységek csoportosításánál – a szakágazatokkal ellentétben – kisebb a jelentősége a termelési folyamatnak és az alkalmazott technológiának. A legmagasabb szinten, a nemzetgazdasági ágaknál a termékek és szolgáltatások általános jellemzői, valamint a nemzeti számlák rendszerének igényei játszanak döntő szerepet.

44. A TEÁOR második (ágazati) és harmadik (alágazati) szintjén az egységek tevékenységeinek következő jellemzőit veszik figyelembe:

- az előállított termékek és nyújtott szolgáltatások jellemzői,
- a javak és szolgáltatások felhasználási célja, rendeltetése,
- a felhasznált inputok, a termelési folyamat és technológia.

45. Az előállított termékek és szolgáltatások jellemzői esetében számításba kell venni a fizikai összetételt, a feldolgozottság fokot, illetve a termék, szolgáltatás által kielégíthető szükségleteket. Az előállított termékek és szolgáltatások jellege szerint elkülönített TEÁOR-kategóriák adnak lehetőséget a gazdasági egységek csoportosítására azok hasonlóságai, egymás közötti kapcsolatai, valamint a felhasznált nyersanyagok, a kereslet forrásai és a cikkek piacai szerint.

46. Ágazatonként eltérő, hogy a fentiekben leírt kritériumok közül melyiknek tulajdonítunk meghatározó szerepet. Számos esetben (például az élelmiszergyártás, a textil-, ruházati és bőripar, gépek és berendezések gyártása, valamint a szolgáltató ágazatok területén) a három ismérv olyan szorosan összefügg, hogy egyiket sem tekinthetjük elsődlegesnek. A félkész termékek esetében a termék fizikai összetétele és a feldolgozottság foka a meghatározó. A bonyolult, összetett termelési folyamat eredményeként létrehozott termékeknel azonban a felhasználási cél (rendeltetés), a technológia és az alkatrészek, részegységek gyártásának megszervezése gyakran elsőbbséget élvez – a termék fizikai összetételén kívül – a tevékenység ágazati hovatartozásának eldöntésében.

2.2 Főtevékenység, másodlagos tevékenység és kiegészítő tevékenységek

47. Egy statisztikai egység egy vagy több olyan gazdasági tevékenységet is végezhet, amely a TEÁOR egy vagy több különféle szakágazatába tartozik.

48. A statisztikai egység főtevékenysége az a tevékenység, amelyik a legnagyobb mértékben hozzájárul a szóban forgó egység összes hozzáadott értékéhez. A főtevékenységet a "felülről lefelé" módszer segítségével kell megállapítani (lásd 3.1 fejezet). Nem szükségeszerű, hogy a főtevékenység részesedése a teljes hozzáadott értéknek legalább 50%-a legyen.

49. Másodlagos tevékenység a statisztikai egység minden más olyan tevékenysége, amelynek végterméke harmadik fél részére értékesített termék vagy szolgáltatás. A másodlagos tevékenység részesedése a hozzáadott értékből kevesebb kell hogy legyen, mint a főtevékenységé.

50. Különbséget kell tenni egyfelől a fő- és másodlagos, másfelől a kiegészítő tevékenységek között. A fő- és másodlagos tevékenységeket általában számos kiegészítő tevékenység kíséretében végzik, mint pl. könyvelés, szállítás, raktározás, beszerzés, reklám, javítás és karbantartás stb. A kiegészítő tevékenységek célja az adott gazdasági egység fő- és másodlagos tevékenységének támogatása olyan termékek előállításával, illetve szolgáltatások végzésével, amelyeket kizárólag a szóban forgó egység használ fel.

51. Kiegészítő tevékenységről akkor beszélhetünk, ha az alábbi feltételeknek egyidejűleg maradéktalanul megfelel:

- a.) csak azt a gazdasági egységet szolgálja, amelyikhez tartozik,
- b.) a felhasznált inputok költségei hozzáadódnak a gazdasági egység költségeihez,
- c.) a kibocsátás (rendszerint szolgáltatás, ritkább esetben termék) nem része a gazdasági egység végtermékének, és nem növeli a tárgyi eszközök állományát, értékét,
- d.) más hasonló gazdasági egységekben is hasonló nagyságrendben fordulnak elő ilyen jellegű (kiegészítő) tevékenységek.

52. Nem tekinthetők kiegészítő tevékenységnek például a következők:

- a.) tőkefelhalmozáshoz, saját beruházáshoz kapcsolódó tárgyi eszközök előállítása és szolgáltatások nyújtása; pl. a saját számlára történő építés, amely az építőiparba tartozik (ha az erre vonatkozó adatok rendelkezésre állnak); szoftverkiadás;
- b.) késztermék előállítása vagy szolgáltatás végzése, amelynek jelentős része a piacon kerül értékesítésre, még akkor is, ha egy részét a főtevékenységhez használják fel;

- c.) olyan termékek előállítása, amelyek a fő- vagy másodlagos tevékenység szerves részét képezik (pl. doboz termelése a termékek csomagolását végző részlegben);
- d.) energiatermelés (integrált erőmű vagy kokszyár), még akkor is, ha azt teljes egészében az “anyaegység” használja fel;
- e.) áruk beszerzése változatlan formában történő továbbeladásra;
- f.) kutatás-fejlesztés, amennyiben ennek eredménye nem a folyó termelésben hasznosul.

53. Minden olyan esetben, amikor a felsorolt tevékenységekre elkülönült adatok állnak rendelkezésre, az egyes tevékenységekre önálló szakosodott egységeket kell létrehozni, majd tevékenységük szerint osztályozni őket. (Lásd a következő fejezetet a statisztikai egységekről.)

2.3 Statisztikai egységek típusai és meghatározása

54. Információk széles köre szükséges ahhoz, hogy teljes statisztikai képet alkothassunk a gazdaságról, és a szervezeti szint – ahol az információk gyűjtése lehetővé válik – az adatok típusa szerint változik. Például míg egy vállalkozás különböző telepeinek nyereség adatai egyetlen földrajzi egységben, a központban állnak rendelkezésre, addig a telepek termék- és szolgáltatásértékesítési adatai külön-külön is elérhetők. Az adatok pontos megfigyeléséhez és elemzéséhez szükséges a statisztikai egységek rendszerének meghatározása. Ezek azok az építőkövek, amelyek hivatkozási alapként szolgálnak annak meghatározásában, hogy milyen adatokat lehet gyűjteni és osztályozni a TEÁOR szerint.

55. A statisztikai egységek különböző típusai más és más igényeket elégítenek ki, de minden egyes egységnek sajátos jellemzői vannak, amelyek egyértelműen meghatározhatóvá és azonosíthatóvá teszik. A statisztikai egység lehet jogi személy, vagy földrajzilag körülhatárolható egység, illetve statisztikai “képződmény”, azaz statisztikai célra létrehozott egység, mint például a homogén termelést végző egység.

56. A statisztikai egységekről szóló tanácsi rendelet⁷ a statisztikai egységek következő típusait különbözteti meg:

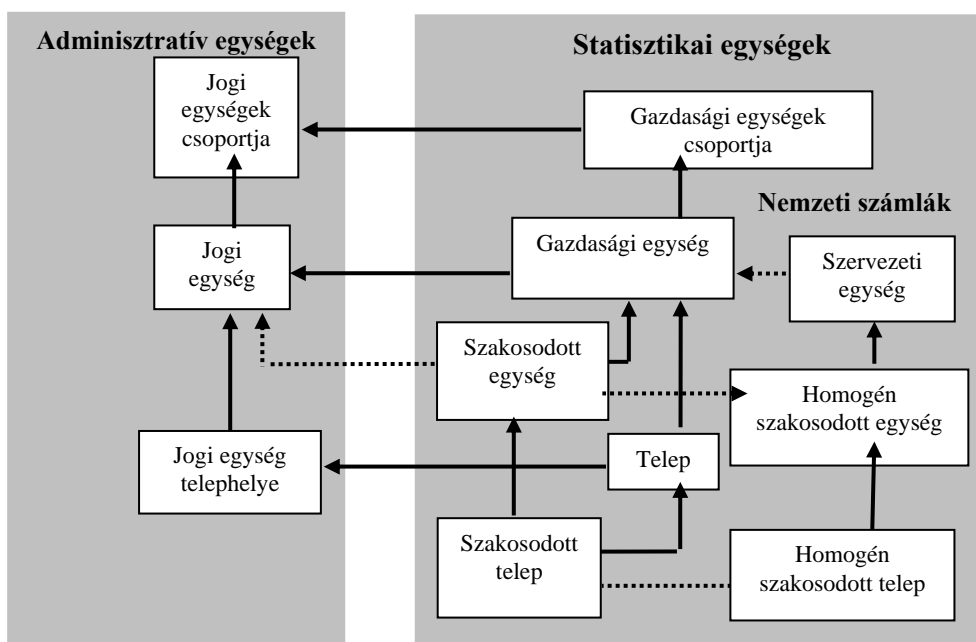
- a.) gazdasági egységek csoportja
- b.) gazdasági egység
- c.) szakosodott egység (SZE)
- d.) telep
- e.) szakosodott telep (helyi SZE)
- f.) szervezeti egység
- g.) homogén szakosodott egység (HSZE)
- h.) homogén szakosodott telep (helyi HSZE).

⁷ A Tanács 696/93/EGK rendelete (1993. március 15.) a közösségi termelési rendszer megfigyelésére és elemzésére szolgáló statisztikai egységekről

A különböző típusú statisztikai egységek közötti kapcsolatot a következő ábra szemlélteti:

	Egy vagy több telephely	Egyetlen telephely
Egy vagy több tevékenység	Gazdasági egység Szervezeti egység	Telep
Egyetlen tevékenység	Szakosodott egység Homogén szakosodott egység	Szakosodott telep Homogén szakosodott telep

Az adminisztratív és a statisztikai egységek rendszerét a következő ábra szemlélteti:

3. fejezet:

A gazdasági tevékenységek és egységek osztályozásának szabályai

3.1 Osztályozási szabályok

57. Minden statisztikai egység TEÁOR-kódszáma a főtevékenysége alapján kerül meghatározásra. A főtevékenység az a tevékenység, amely a statisztikai egység hozzáadott értékéhez a legnagyobb mértékben járul hozzá. A TEÁOR-kódok kiválasztásában a tartalmi meghatározások, a fordítókulcsok és a kapcsolódó termék-, szolgáltatás és áruosztályozásokra (pl. TESZOR, KN stb.) vonatkozó hivatkozások nyújtanak segítséget.

58. Az egységek gazdasági tevékenységek szerinti osztályozása a hozzáadott érték elvén alapul. A hozzáadott értéket úgy határozhatjuk meg, mint a kibocsátás és a folyó termelő felhasználás különbsége. Más szóval a hozzáadott érték a bruttó termelési érték, és a felhasznált anyagok, félkész termékek, valamint igénybe vett szolgáltatások különbsége. A statisztikai egységek hozzáadott értéke a bruttó hazai termékhez (GDP) való hozzájárulásuk mutatója.

59. Abban az egyszerű esetben, amikor a statisztikai egység egyetlen tevékenységet végez, akkor az ennek megfelelő TEÁOR szakágazat maga a főtevékenység. Amennyiben az egység többféle tevékenységet is folytat, akkor a főtevékenységet az egyes tevékenységek hozzáadott értéke alapján kell meghatározni, az alábbiakban leírt szabályok szerint.

Hozzáadott érték helyettesítők

60. Egy statisztikai egység főtevékenysége meghatározásának feltétele, hogy tevékenységeit és azok hozzáadott értékét ismerjük. Néha nem lehetséges a hozzáadott értéket minden egyes tevékenységre vonatkozóan külön-külön kiszámítani. Ilyenkor a főtevékenység meghatározását a hozzáadott értéket helyettesítő mutatók alapján kell elvégezni. Ilyen helyettesítő mutatók lehetnek:

a.) Output alapján:

- a statisztikai egység különféle termékelőállító és szolgáltató tevékenységeiből származó bruttó kibocsátás;
- az egyes tevékenységekhez tartozó termékcsoportok értékesítésének vagy kereskedelmi forgalmának értéke.

b.) Input alapján:

- a különböző tevékenységhez kapcsolódó bérek, jövedelmek (vagy az egyéni vállalkozó jövedelme);
- az egyes tevékenységekhez kapcsolódó munkaidő (ledolgozott munkaórák száma).

61. A fenti helyettesítő mutatók célja, hogy segítségükkel az ismeretlen hozzáadott érték legjobb becslését kapjuk. A helyettesítő mutatók használata nem változtatja meg a főtevékenység meghatározásának módszerét, csupán a tényleges hozzáadott érték hiányát hidalják át olyan mutatók alkalmazásával, amelyek a gyakorlatban rendelkezésre állnak, és kiszámíthatóak tevékenységenként.

62. A fenti helyettesítő mutatók automatikus alkalmazása azonban félrevezető lehet. Ez a helyzet minden olyan esetben, amikor az alkalmazott helyettesítő mutató tevékenységenkénti szerkezete nem pontosan arányos az (ismeretlen) hozzáadott értékkel.

63. Amikor az értékesítési árbevételt használjuk a hozzáadott érték becsléséhez, figyelembe kell venni, hogy bizonyos esetekben az árbevétel és a hozzáadott érték nem arányosak. Például ugyanakkora árbevétel hozzáadott érték aránya sokkal kisebb a kereskedelemben, mint a feldolgozóiparban. Még a feldolgozóiparon belül is az egyes tevékenységeknél nagyon különböző lehet az értékesítési árbevétel és a hozzáadott érték aránya. Más esetekben (pl. pénzügyi közvetítő tevékenység, illetve biztosítási tevékenység esetén) az értékesítés fogalma teljesen speciális, emiatt nem lehetséges más tevékenységekkel való összehasonlítás. Ugyanilyen körültekintően kell eljárni akkor is, ha a bruttó kibocsátás adatait használjuk helyettesítő mutatóként.

64. Számos gazdasági egység folytat kereskedelmi tevékenységet. A kereskedelmi forgalom adatai a legkevésbé alkalmasak arra, hogy a kereskedelmi tevékenységből származó hozzáadott érték arányát közelítsék. Sokkal jobb mutató a kereskedelmi árrés (a kereskedelmi forgalom és a továbbértékesítésre szánt áruk beszerzésének különbsége, korrigálva a készletváltozással). A kereskedelmi árrés azonban nagyon eltérő lehet a nagykereskedelemben és a kiskereskedelemben, illetve azok különböző szakágazataiban is. A kereskedelemre vonatkozó speciális osztályozási szabályokat a 3.4 fejezetben ismertetjük.

65. Hasonló körültekintéssel kell eljárni, amikor inputon alapuló helyettesítő mutatót alkalmazunk a hozzáadott érték becslésére. Nem biztos, hogy a munkabér-, jövedelem-, illetve létszámarányok megbízható becslést adnak a hozzáadott értékről, amennyiben a munkaintenzitás a vizsgált tevékenységenként nagyon eltérő. A különböző gazdasági tevékenységeknél, vagy akár ugyanazon TEÁOR-szakágazaton belül is a munkaintenzitás lényegesen eltérő lehet. Például: amikor egy terméket kézműves módszerekkel állítanak elő, szemben ugyanazon termék gépesített gyártásával.

3.2 Összetett és integrált tevékenységek

66. Ebben a fejezetben azokról a statisztikai egységekről lesz szó, amelyeknek tevékenysége a TEÁOR egynél több szakágazatába tartozik. Ez adódhat a tevékenységek vertikális integrációjából (pl. fakivágás végzése fűrészárugyártással együtt, agyagbányászat téglagyártással kombinálva), vagy horizontális integrációjából (pl. pékáruk és cukrászáruk ugyanazon egységen belüli gyártása), vagy a tevékenységek más kombinációjából. Az összetett tevékenységű egységeket ebben a fejezetben leírtak szerint kell osztályozni.

67. Amennyiben egy statisztikai egység olyan tevékenységeket végez, amelyek a TEÁOR-ban két különböző szakágazatba tartoznak, akkor mindig lesz egy olyan tevékenység, amely a hozzáadott értéknek több mint a felét adja (eltekintve attól a kivételes esettől, amikor mindkét tevékenység hozzáadott érték aránya 50%). Az 50%-nál nagyobb hozzáadott értéket előállító tevékenység az egység főtevékenysége, és ez határozza meg az egység TEÁOR szerinti szakágazati besorolását.

68. Abban a bonyolultabb esetben, amikor a statisztikai egység által végzett tevékenységek a TEÁOR kettőnél több szakágazatába tartoznak, de egyik sem részesedik 50%-nál nagyobb mértékben a hozzáadott értékből, akkor az egység tevékenység szerinti besorolását a következőkben leírt "felülről lefelé" módszer alapján kell elvégezni.

A "felülről lefelé" (top-down) módszer

69. A "felülről lefelé" módszer a hierarchia elvét követi: egy statisztikai egységnek az osztályozás legalacsonyabb szintjén történő besorolása konzisztens kell hogy legyen a legmagasabb szinten történő besorolásával. Ezt az elvet úgy tudjuk érvényesíteni, ha első lépésben az osztályozás struktúrájának legfelső szintjén soroljuk be az egységet, majd lefelé haladunk egészen a legrészletesebb szintig, a következő módon:

- A legnagyobb hozzáadott értéket előállító nemzetgazdasági ág meghatározása
- Ezen a nemzetgazdasági ágon belül a legnagyobb hozzáadott értéket előállító (2 számjegyű) ágazat meghatározása
- Ezen az ágazaton belül a legnagyobb hozzáadott értéket előállító (3 számjegyű) alágazat meghatározása.
- Ezen az alágazaton belül a legnagyobb hozzáadott értéket előállító (4 számjegyű) szakágazat meghatározása.

70. Példa: egy gazdasági egység a következő tevékenységeket végzi (hozzáadott érték arányok):

Nemzetgazdasági ág	Ágazat	Alágazat	Szakágazat	Megnevezés	Arány	
C	25	25.9	25.91	Acél tárolóeszköz gyártása	10%	
		28	28.1	28.11	Motor, turbina gyártása (kivéve: légi-, közúti járműmotor)	6%
			28.2	28.24	Gépi meghajtású hordozható kézi szerszám gép gyártása	5%
			28.9	28.93	Élelmiszer-, dohányipari gép gyártása	23%
				28.95	Papíripari gép gyártása	8%
G	46	46.1	46.14	Gép, hajó, repülőgép ügynöki nagykereskedelme	7%	
		46.6	46.61	Mezőgazdasági gép, berendezés nagykereskedelme	28%	
M	71	71.1	71.12	Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás	13%	

Első lépés: a legnagyobb hozzáadott értéket képviselő nemzetgazdasági ág kiválasztása a "C" Feldolgozóipar (52%), "G" Kereskedelem, járműjavítás (35%) és "M" Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (13%) nemzetgazdasági ágak közül.

Második lépés: a „C” Feldolgozóiparon belül a legnagyobb hozzáadott értéket képviselő ágazat kiválasztása:

25 Fémfeldolgozási termék gyártása 10%

28 Gép, gépi berendezés gyártása 42%

Harmadik lépés: a 28 ágazaton belül a legnagyobb hozzáadott értéket létrehozó alágazat kiválasztása:

28.1 Általános rendeltetésű gép gyártása 6%

28.2 Egyéb általános rendeltetésű gép gyártása 5%

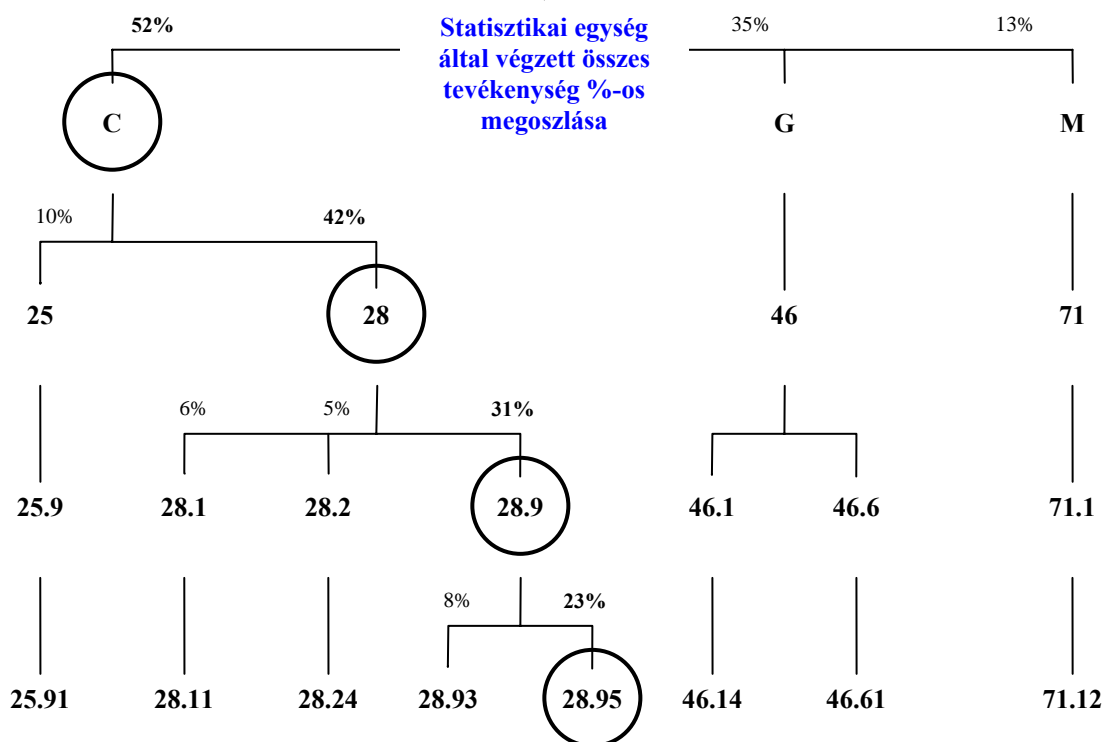
28.9 Egyéb speciális rendeltetésű gép gyártása 31%

Negyedik lépés: a 28.9 alágazaton belül a legnagyobb hozzáadott értéket létrehozó szakágazat kiválasztása:

28.93 Élelmiszer-, dohányipari gép gyártása	23%
28.95 Papíripari gép gyártása	8%

A statisztikai egység főtevékenysége a “felülről lefelé” módszer alapján a 28.93 Élelmiszer-, dohányipari gép gyártása lesz, annak ellenére, hogy a legnagyobb hozzáadott értéket képviselő szakágazat a 46.61 Mezőgazdasági gép, berendezés nagykereskedelme.

A következő ábra a példában leírt döntési utat mutatja be:

71. A “G” „Kereskedelem, járműjavítás” nemzetgazdasági ág esetében a “felülről lefelé” módszer egy speciális változatát kell alkalmazni. Lásd. a 89-95. számú pontot.

A statisztikai egység főtevékenységének változása

72. Az egységek megváltoztathatják főtevékenységüket egyrészt egyszeri alkalommal vagy rendszeres időközönként, másrészt szezonális tényezők vagy a vezetés termékszerkezet változtatásra irányuló döntése következtében. Bár ezek a változások a statisztikai egység besorolásának módosítására késztetnek, a túl gyakori változtatások problémát okoznak az adatok összehasonlíthatóságában, inkonzisztenciát idézve elő a rövid távú (havi és negyedéves) és a hosszabb távú statisztikák között.

73. Azoknál az egységeknél, amelyek kétféle tevékenységet folytatnak, és ezek nagyjából egyenlő arányban járulnak hozzá az egység hozzáadott értékéhez (50-50%), stabilitási szabályt határoztak meg, hogy elkerüljék a gazdasági valóságot nem tükröző gyakori változtatásokat. Ezen szabály szerint a

főtevékenység csak akkor változtatható meg, ha az eredeti főtevékenység már legalább két éve nem éri el a statisztikai egység hozzáadott értékének 50%-át.

A vertikálisan integrált tevékenységek kezelése

74. Vertikálisan integrált, azaz egymásra épülő tevékenységekről beszélünk, amikor a termelés egymást követő fázisait ugyanaz az egység végzi, ahol az egyik fázis végterméke (outputja) a következő fázis alapanyagául (inputként) szolgál. Ilyen egymásra épülő tevékenységre példa a fakitermelés helyén működő fűrészüzem; az agyagbánya és téglagyár kombinációja egy egységen belül; vagy ruházat gyártása a textilgyárban.

75. A TEÁOR'08-ban a vertikális integrációt ugyanúgy kell kezelni, mint az összetett tevékenységek bármely más formáját, azaz az egység főtevékenysége a "felülről lefelé" módszer által meghatározott legnagyobb hozzáadott értéket előállító tevékenységnek kell lennie. Ez változást jelent a TEÁOR'03-ban alkalmazott osztályozási elvekhez képest. A vertikális integráció speciális esetét találjuk a mezőgazdaságban, lásd a 87-88. pontot.

76. Amennyiben a vertikálisan integrált tevékenység egyes fázisaira vonatkozó hozzáadott értéket vagy azok közelítő mutatóját nem lehet közvetlenül meghatározni az egység nyilvántartásaiból, akkor más hasonló egységekkel való összehasonlítást lehet alkalmazni. A másik lehetséges megoldás az, hogy a félkész termékeket, illetve a késztermékeket piaci áron értékeljük.

A horizontálisan integrált tevékenységek kezelése

77. Horizontálisan integrált, azaz egymás mellé rendelt tevékenységről akkor beszélünk, ha a statisztikai egység egyidejűleg több szakágazatba tartozó tevékenységeket végez, és ezekhez ugyanazon termelési tényezőket használja. A "felülről lefelé" módszert követve a legnagyobb hozzáadott érték elvét kell alkalmazni, beleértve a közelítő módszerek használatát is, az előzőekben leírtak szerint.

3.3 Speciális tevékenységek osztályozásának szabályai

Díjazásért vagy szerződéses alapon végzett tevékenységek és a termeltetés

78. Ebben a részben a következő fogalmakat alkalmazzuk:

a.) Fővállalkozó = az az egység, amely szerződéses kapcsolatba lép egy másik egységgel (alvállalkozó), hogy a teljes termelési folyamat egy részét elvégeztesse. A feldolgozóiparban a "bérmunkát végeztető" kifejezést is használjuk.

b.) Alvállalkozó = az az egység, amely a fővállalkozóval kötött szerződés alapján a pontosan specifikált termelési folyamatot elvégzi. Némely esetben a "beszállító" vagy "szerződő", a feldolgozóiparban pedig a "bérmunkát végző" kifejezést is használjuk. A TEÁOR'08-ban az alvállalkozó által végzett tevékenységet a "díjazásért vagy szerződéses alapon" kifejezéssel jelöljük.

c.) Termeltetés = szerződésbe foglalt megállapodás, amely alapján a fővállalkozó az alvállalkozót pontosan specifikált termelési folyamat végrehajtására kötelezi. A termeltetésre az "alvállalkozásba adás", "bérmunkába adás" kifejezést is használjuk.

Jellemző példák a termeltetésre a termelési folyamat következő részeinek kiadása: a feldolgozóipari, gyártási tevékenység, a munkaerő-piaci szolgáltatás és a kiegészítő feladatok kiadása más egységnek.

79. Az alvállalkozók, azaz a tevékenységüket díjazásért vagy szerződéses alapon végző gazdasági egységek általában ugyanabba a szakágazatba tartoznak a TEÁOR-ban, mint azok az egységek, amelyek saját számlára végzik ugyanazon termékek előállítását, illetve szolgáltatások nyújtását. Kivéve képez a kereskedelem (lásd 89-95. pontokat, illetve a "G" nemzetgazdasági ág tartalmi meghatározásait), valamint az építőipar (az építőipari tevékenységek alvállalkozásba adása esetén a fővállalkozót a 41.10, az alvállalkozót pedig az építőipar megfelelő szakágazatába kell besorolni).

80. A feldolgozóiparban a fővállalkozó megadja az alvállalkozó által a nyersanyagon elvégzendő feldolgozás, gyártási tevékenység műszaki leírását. Az input anyag (nyersanyag, félkész termék) vagy a fővállalkozó tulajdonában van, és ő biztosítja (adja át) az alvállalkozó részére, vagy fordítva, az alvállalkozó tulajdona. Jellemző feldolgozóipari példák: a fémfeldolgozás (kovácsolás, öntés, darabolás, sajtolás és olvasztás), a fémmegmunkálás (pl. krómozás), ruházati termékek gyártása és befejező munkálatai, illetve a gyártási folyamat hasonló elemi műveleteinek elvégzése az alvállalkozóval.

81. Az a fővállalkozó, aki a teljes gyártási folyamatot alvállalkozásba adja, csak akkor sorolható be a feldolgozóiparba, ha a termeléshez inputként felhasznált nyersanyag (és így az output, a késztermék is) az ő tulajdona.

A fővállalkozót a feldolgozóiparba kell besorolni akkor is, amennyiben a teljes gyártási folyamatnak csak egy részét adja alvállalkozásba.

Minden egyéb esetben a fővállalkozót az általa végzett tevékenység jellegének megfelelően, a hozzáadott érték elve alapján kell besorolni: pl.: a "G" „Kereskedelem, gépjárműjavítás” nemzetgazdasági ágba, vagy az "M" „Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység”, vagy az "N" „Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység” nemzetgazdasági ágba (pl. ha csak a kutatást, fejlesztést végezte, és a termék gyártását alvállalkozásba adta anyag nélkül, a besorolás: M).

82. A munkaerő-piaci szolgáltatások alvállalkozásba adásánál különbséget kell tenni egyfelől aszerint, hogy a helyettesítő munkaerő rendelkezésre bocsátása hosszú időre vagy időszakai helyettesítésre szól-e, másfelől aszerint, hogy az alvállalkozó egy vagy több fővállalkozó felé teljesít-e.

- Ha a helyettesítő munkaerő rendelkezésre bocsátása időszakai helyettesítésre szól, és az alvállalkozó csak egy fővállalkozó számára teljesít, akkor mind a fővállalkozót, mind az alvállalkozót az általuk ténylegesen végzett tevékenység alapján kell besorolni (pl. a feldolgozóiparba).

- Ha a helyettesítő munkaerő rendelkezésre bocsátása időszakai helyettesítésre szól, és az alvállalkozó egynél több fővállalkozónak teljesít, akkor a fővállalkozót a ténylegesen végzett tevékenység alapján kell besorolni, az alvállalkozót pedig a 78.20 "Munkaerőkölcsönzés" szakágazatába.

- Ha a munkaerő rendelkezésre bocsátása hosszú időre illetve állandó foglalkoztatásra szól, és az alvállalkozó csak egy fővállalkozó felé teljesít, akkor mind a fővállalkozót (megrendelőt), mind az alvállalkozót az általuk ténylegesen végzett tevékenység alapján kell besorolni.

- Ha a munkaerő rendelkezésre bocsátása hosszú időre illetve állandó foglalkoztatásra szól, és az alvállalkozó egynél több fővállalkozó felé teljesít, amelyek jellemzően hasonló tevékenységet folytatnak, akkor mind a fővállalkozót (megrendelő), mind az alvállalkozót az általuk ténylegesen végzett tevékenység alapján kell besorolni.

- Ha a munkaerő rendelkezésre bocsátása hosszú időre illetve állandó foglalkoztatásra szól, és az alvállalkozó egynél több megrendelőnek teljesít, amelyek egymástól alapvetően eltérő tevékenységet folytatnak, akkor az alvállalkozót a 78.30 "Egyéb emberierőforrás-ellátás, -gazdálkodás" szakágazatba kell besorolni.

Helyszíni üzembe helyezés, összeszerelés

83. Azokat az egységeket, amelyek főtevékenysége az épületek működéséhez hozzátartozó berendezések üzembehelyezése, felszerelése és összeszerelése, a 43 "Speciális szaképítés" ágazatba kell besorolni.

84. Az épületek és egyéb építmények működéséhez közvetlenül nem kapcsolódó gépek és berendezések üzembe helyezése a 33.2 "Ipari gép, berendezés üzembe helyezése" alágazatba tartozik.

Javítás és karbantartás

85. Azok az egységek, amelyek különféle termékek javítását és karbantartását végzik – a javított termékek típusától függően – az alábbi alágazatok valamelyikébe tartoznak:

- a.) 33.1 Ipari gép, berendezés, eszköz javítása
- b.) 43 Speciális szaképtítés
- c.) 45.2 Gépjárműjavítás, -karbantartás
- d.) 95 Számítógép, személyi, háztartási cikk javítása

86. Azok az egységek, amelyek repülőgépek, vonatok és hajók felújítását végzik, ugyanabba a szakágazatba tartoznak, mint ezen járművek gyártói.

3.4 Ágazatspecifikus szabályok

Ez a fejezet a nemzetgazdasági ágak olyan sajátos szabályait mutatja be, amelyeket az egységek osztályozása során figyelembe kell venni. Az egyes nemzetgazdasági ágak általános leírása, jellemzői és definíciói a TEÁOR'08 tartalmi meghatározások megfelelő fejezeteiben található meg.

"A" nemzetgazdasági ág: Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat

87. A mezőgazdaságban jellemző az a helyzet, hogy a hozzáadott értéket nehéz tevékenységekre felosztani, például amikor a gazdasági egység szőlőt termeszt és a saját termelésű szőlőből bort készít. Ezeknél az egymásra épülő tevékenységeknél a "ledolgozott munkaórák száma" lehet a hozzáadott értéket legjobban közelítő mutató, amelynek alkalmazása általában az egységek mezőgazdaságba történő besorolását eredményezi. A statisztikai egységeket – konvenció szerint – más hasonló esetekben is a mezőgazdaságba kell besorolni. Így biztosítható, hogy a vertikális felépítésű mezőgazdasági egységeket egységesen kezeljük.

88. A TEÁOR'08 szerint a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási egységeknek tevékenységi körükbe másodlagos tevékenységként fel kell venniük a saját termelésű mezőgazdasági illetve erdőgazdálkodási termékek ipari feldolgozásának TEÁOR-kódját is. Például a saját termelésű hús, tej, zöldség, gyümölcs feldolgozása az élelmiszeriparba tartozik (10, 11-es ágazat), a saját termelésű erdőgazdálkodási termék feldolgozása pedig a ffeldolgozóiparba (13-as ágazat).

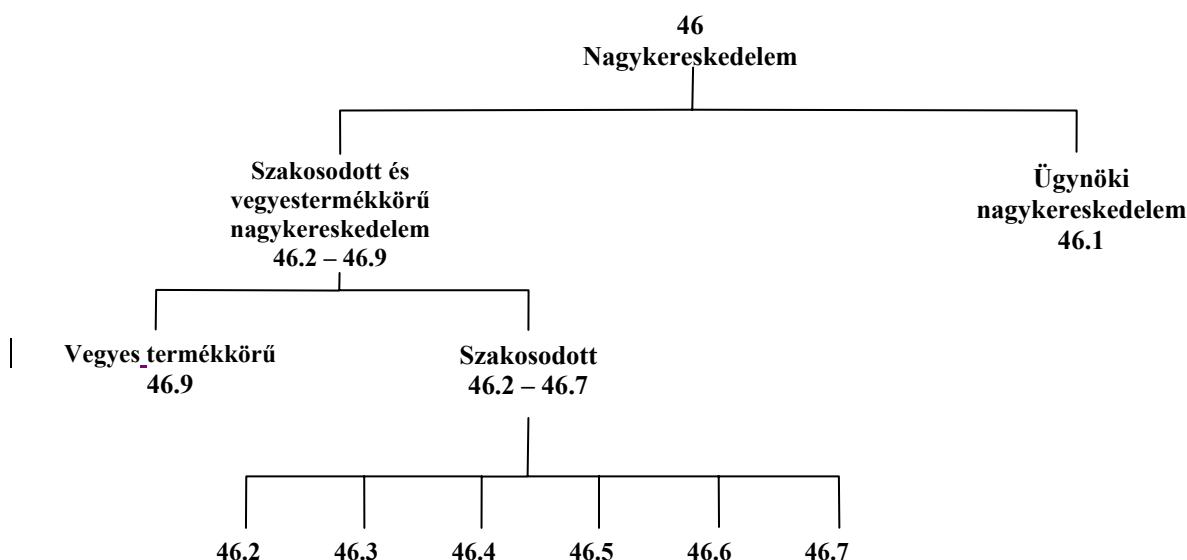
"G" nemzetgazdasági ág: Kereskedelem, járműjavítás

89. A "G" nemzetgazdsági ágban megkülönböztetjük a nagykereskedelmet és a kiskereskedelmet, valamint kiemelve belőlük a gépjármű-kereskedelmet. Előfordulhat, hogy a gazdasági egység egymás mellett többféle kereskedelmi tevékenységet is végez: egyidejűleg nagykereskedelmet és kiskereskedelmet, bolti és nem bolti kereskedelmet, továbbá sokféle árut is forgalmazhat egyszerre. Ha az egység által forgalmazott árukból nincs olyan, amely a hozzáadott értéknek legalább 50%-át adja, akkor a "felülről lefelé" módszernek a következőkben bemutatott speciális változatát kell alkalmazni.

90. A TEÁOR 46 „Nagykereskedelem” ágazatában először azt kell eldönteni, hogy az egység a 46.1 Ügynöki nagykereskedelem, vagy a nagykereskedelem 46.2-46.9 alágazat-csoportjába tartozik-e.

Következésképpen az első annak eldöntése, hogy ebből a két lehetőségből melyikbe tartozik az egység a hozzáadott érték alapján. Ha a választás a 46.2-46.9 csoportra esik, akkor a második lépés annak megállapítása, hogy egy termékre szakosodott vagy vegyes termékkörű a nagykereskedelem (lásd alább). Végül a "felülről lefelé" módszer segítségével ki kell választani a megfelelő alágazatot és szakágazatot.

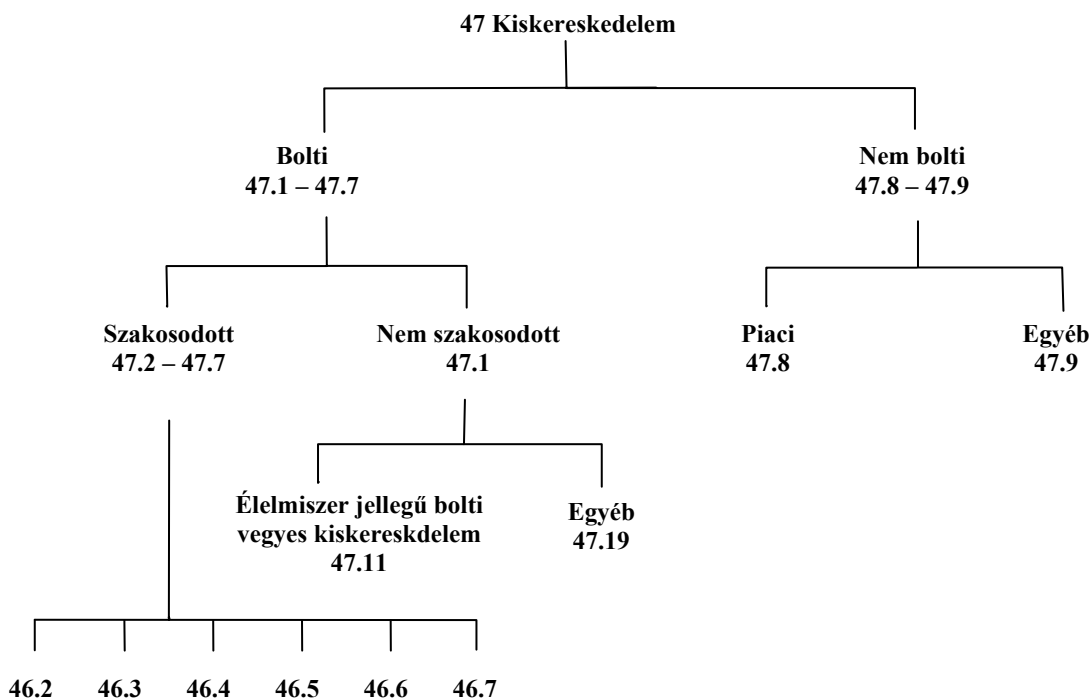
91. Az alábbi ábra a 46 „Nagykereskedelem” ágazat egységeinek besorolásánál követett „döntési sorozat” lépéseit mutatja be:

A további szakágazati felosztást az eladott áruk jellege határozza meg

92. A TEÁOR 47 „Kiskereskedelem” ágazatában először azt kell eldönteni, hogy bolti kiskereskedelmet (47.1–47.7 alágazatok), vagy nem bolti kiskereskedelmet (47.8–47.9 alágazatok) folytat-e az egység. Következésképpen, először e két lehetőség közül kell választani, a hozzáadott érték elve szerint. Ha a választás a 47.1–47.7 csoportra esett, akkor a második lépés annak megállapítása, hogy szakosodott vagy vegyes termékkörű kiskereskedelmet folytat-e az egység (lásd alább). Végül – a “felülről lefelé” módszer segítségével – ki kell választani a megfelelő alágazatot és szakágazatot.

93. Az alábbi ábra a 47 „Kiskereskedelem” ágazat egységeinek besorolásánál követett “döntési sorozat” lépéseit mutatja be:

A további szakágazati felosztást az eladott áruk jellege határozza meg

94. Mind a nagykereskedelemben, mind a kiskereskedelemben a “szakosodott”, illetve a “vegyes” jelleg megkülönböztetése azon szakágazatok számától függ, amelyek részesedése a hozzáadott értékből szakágazatonként legalább 5 százalék, de legfeljebb 50 százalék:

a.) A gazdasági egység “szakosodott” kereskedelmet folytat, amennyiben eladott áru (nagykereskedelem esetén) a 46.2–46.7 vagy (kiskereskedelem esetén) a 47.2–47.7 alágazatok legfeljebb négy szakágazatába tartoznak. A főtevékenységet a hozzáadott érték alapján a “felülről lefelé” módszer alkalmazásával kell meghatározni, először az alágazatot, majd azon belül a “legnagyobb” szakágazatot kiválasztva. Pl.:

Szakágazat	“A” eset	“B” eset	“C” eset
47.21	30%	30%	20%
47.25	5%	15%	5%
47.62	45%	40%	35%
47.75	20%	15%	40%
Főtevékenység (szakágazat):	47.62	47.21	47.75

b.) “Vegyes” (nem szakosodott) kereskedelmet folytat a gazdasági egység, ha eladott áru (nagykereskedelem esetén) a 46.2–46.7 vagy (kiskereskedelem esetén) a 47.2–47.7 alágazatok közül legalább öt szakágazatba tartoznak. Kiskereskedelmi tevékenység végzése esetén a gazdasági egységet ilyenkor a 47.1 “Nem szakosodott bolti vegyes kiskereskedelem” alágazatba kell besorolni. Amennyiben az élelmiszer, ital- és dohányáru forgalmazás legalább 35%-kal részesedik a gazdasági egység összes hozzáadott értékből, akkor az egység főtevékenységének a 47.11 “Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem” szakágazat felel meg. Minden egyéb esetben a 47.19 “Iparcikk jellegű bolti vegyes kiskereskedelem” szakágazatba kell besorolni az egységet. Pl.:

Szakágazat	“A” eset	“B” eset	“C” eset
47.21	5%	20%	5%
47.22	10%	15%	5%
47.42	15%	10%	45%
47.43	25%	10%	40%
47.54	45%	45%	5%
Főtevékenység (szakágazat):	47.19	47.11	47.19

95. Az egység osztályozását mindig a kiskereskedelmi tevékenysége alapján kell elvégezni. Az egység besorolása akkor is a kiskereskedelmi tevékenység összetétele alapján történik, ha a kiskereskedelmi tevékenységhez másodlagos tevékenység is társul.

“K” nemzetgazdasági ág: Pénzügyi és biztosítási tevékenység, és “M” nemzetgazdasági ág: Szakmai, tudományos és műszaki tevékenység

96. A “K” nemzetgazdasági ágban két olyan szakágazat került kialakításra, amelyek túllépnek a gazdasági tevékenységek hagyományos körén, nevezetesen a 64.20 "Vagyonkezelés (holding)" és a 64.30 "Befektetési alapok és hasonló". Az idesorolt egységeknek nincsen bevételük termékeladásból, szolgáltatás nyújtásából és általában nem foglalkoztatnak alkalmazottakat (eltekintve a jogi képviseletet ellátó egy vagy néhány személytől). Néha ezeket az egységeket "cégtábla"-nak, "postafiók"-oknak vagy "speciális rendeltetésű egység"-nek is nevezik, mivel csak egy névvel és címmel rendelkeznek. Számuk több országban jelentős az adókedvezmények miatt.

97. Amikor ebbe a két szakágazatba sorolunk egy egységet, akkor más szakágazatokat is figyelembe kell venni, mégpedig (az "M" nemzetgazdasági ág) 70.10 "Üzletvezetés" és 70.22 "Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás" szakágazatait.

98. Részletesebben:

- a.) A 64.20 "Vagyonkezelés (holding)" szakágazatba olyan holding társaságok tartoznak, amelyek főtevékenysége a gazdasági egységek csoportjának tulajdonlása, annak igazgatása vagy irányítása nélkül.
- b.) A 64.30 "Befektetési alapok és hasonló" egy speciális szakágazat a TEÁOR'08-ban, mert nem gazdasági tevékenységekre vonatkozik, hanem statisztikai egységekre.
- c.) A 66.30 "Alapkezelés" szakágazat a díjazásért vagy szerződéses alapon végzett tevékenységeket foglal magába.
- d.) A 70.10 "Üzletvezetés" szakágazat az egy csoportba tartozó gazdasági egységek felügyeletét és irányítását jelenti, beleértve az operatív ellenőrzést és mindennapi működés menedzselését.
- e.) A 70.22 "Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás" szakágazatba tartozik a társas vállalkozások stratégiai és szervezeti tervezésével, marketingpolitikájával, humánerőforrás-politikájával stb. kapcsolatos tanácsadási tevékenység.

Amennyiben a fentiek közül több tevékenységet is folytat az egység, akkor főtevékenységét az általános szabály, a hozzáadott érték elve alapján kell meghatározni. A tőkehozadék nem része a hozzáadott értéknek, ezért ezt figyelmen kívül kell hagyni. A fentiekben leírt szakágazatok létrehozása a TEÁOR'08-ban nagy változást jelent a TEÁOR'03-hoz képest.

“O” nemzetgazdasági ág: Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás

99. A TEÁOR'08 nem tesz különbséget az intézményi szektorok között, amelybe a szervezeti egységeket besoroljuk a nemzeti számlák rendszerében⁸. Nincs olyan kategória a TEÁOR'08-ban, amely a kormányzat összes tevékenységét tartalmazza. Következésképpen nem minden kormányzati szervet kell az “O” „Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás” nemzetgazdasági ágba besorolni. Azokat az egységeket, amelyek nemzeti, regionális vagy helyi szinten olyan tevékenységeket végeznek, amelyek egyértelműen a TEÁOR más ágazatába tartoznak, az ennek megfelelő nemzetgazdasági ágba kell besorolni. Pl. a középfokú oktatást végző állami vagy önkormányzati iskola a “P” Oktatás nemzetgazdasági ág 85.3 “Középfokú oktatás” alágazatába tartozik; a kórház pedig a “Q” Egészségügyi és szociális ellátás nemzetgazdasági ág 86.10 “Fekvőbeteg-ellátás” alágazatába kell besorolni. Ugyanakkor új vonása a TEÁOR'08-nak, hogy nemcsak kormányzati szervezetek tarthatnak az “O” nemzetgazdasági ágba, hanem tipikus “közigazgatási” feladatokat ellátó magánvállalkozások is besorolhatók ide.

“T” nemzetgazdasági ág: Háztartás munkaadói tevékenysége, termék előállítás, szolgáltatás végzése saját fogyasztásra

100. A TEÁOR'08 97-es ágazatába azon háztartások tevékenysége tartozik, amelyek háztartási személyzetet foglalkoztatnak. E tevékenység eredményét a nemzeti számlák rendszere mint termelést veszi figyelembe, és ezért a TEÁOR'08-ban egy önálló ágazatot hoztak létre ennek a tevékenységnek a megkülönböztetésére. Maga a háztartási személyzet nem sorolható ide (pl.: a bébiszitter tevékenység a 88.91, a textíliák mosása a 96.01, a komornyik, házvezetőnő tevékenysége pedig a 96.09 alágazatba tartozik).

101. A TEÁOR'08 98 “Háztartás termék-előállítás, szolgáltatása saját fogyasztásra” önálló ágazati megjelenítésének szükségessége az olyan adatfelvételek során merült fel, mint pl. a munkaerő-felvétel, illetve időmérleg. Míg a piaci tevékenységek esetében a TEÁOR kód meghatározása az általános szabályok szerint történik, addig a saját fogyasztásra történő termelés esetében ezeknek a szabályoknak az alkalmazása és a hozzáadott érték megállapítása nehézkesnek bizonyul. Ezek a tevékenységek gyakran kapcsolódnak a mezőgazdasági, az építőipari, a textilipari munkákhoz, a javításhoz és egyéb szolgáltatásokhoz. A TEÁOR'08 98 “Háztartás termék-előállítás, szolgáltatása saját fogyasztásra” ágazata a régi TEÁOR'03 96. és 97. ágazatait váltotta fel. Annak érdekében került kialakításra, hogy minden tevékenység lefedett legyen, még a háztartások saját fogyasztásra végzett tevékenysége is. Ez az ágazat nem a gazdaságstatisztikai megfigyelések körébe tartozik, hanem a háztartásokra és az életszínvonalra vonatkozó adatfelvételeknél alkalmazzák.

⁸ System of National Accounts – SNA (ENSZ) és európai uniós változata az ESA

Függelék

Fogalomtár

A fogalomtár a TEÁOR'08 módszertani útmutatójában és tartalmi meghatározásaiban használt fogalmak pontos leírását tartalmazza. Arra törekedtünk, hogy a következőkben felsorolt fogalmakat a TEÁOR'08 minden fejezetében egységesen alkalmazzuk. Ez az összeállítás azonban nem terjed ki a fogalmak általános, nem statisztikai célú definícióira. A fogalomtár célja az, hogy a felhasználókat segítse a TEÁOR'08 helyes értelmezésében, alkalmazásában.

Termelés: terméket, szolgáltatást eredményező tevékenység. A gazdasági tevékenységek teljes körére vonatkozóan használt fogalom. Nemcsak a mezőgazdaság, bányászat vagy feldolgozóipar számára fenntartott kifejezés, hanem a szolgáltatási szektorral kapcsolatban is alkalmazzuk. A termelés megnevezésére – ágazattól függően – további szakkifejezéseket használunk: szolgáltatás nyújtása, feldolgozás, gyártás stb. A termelést többféleképpen lehet mérni: mennyiségben vagy értékben.

Gazdasági tevékenység eredménye: a termékeket és szolgáltatásokat is magába foglaló általános fogalom.

Átalakítás: az átalakítás olyan folyamat, amely megváltoztatja a nyersanyag, félkész vagy késztermék jellegét, összetételét és formáját, új termék létrehozása érdekében.

Kezelés: olyan eljárás, amelynek célja – többek között – hogy a terméket megvédje, tartós használatukat biztosítsa, bizonyos tulajdonságokkal felruházza, vagy megelőzze a használatukból eredő káros hatásokat. Ilyen például a vetőmag, a fa, a fémek és a hulladék kezelése.

Ipari feldolgozás: fizikai, kémiai, kézi vagy gépi átalakítási folyamat, eljárás új termékek (fogyasztási cikk, továbbfeldolgozásra kerülő termék vagy tökejavak) előállítására, használt termékek feldolgozására vagy ipari szolgáltatások végzéséhez. Az ipari feldolgozás a következő nemzetgazdasági ágakba tartozó tevékenységeket foglalja magába: B „Bányászat”, C „Feldolgozóipar”, D „Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás”, E „Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés”.

Feldolgozóipar: a „C” nemzetgazdasági ágba tartozó minden tevékenység. A háziipari és a nagyüzemi tevékenység egyaránt ide tartozik. Meg kell jegyezni, hogy nehézipari üzem vagy gép alkalmazása nem kizárólag a „C” nemzetgazdasági ágban fordul elő.

Késztermék: a teljes feldolgozási folyamat elvégzésével létrehozott termék.

Félkész termék: olyan termékek, amelyek a feldolgozási folyamat néhány szakaszán már átmentek, de további feldolgozást igényelnek ahhoz, hogy fogyasztásra, felhasználásra alkalmasak legyenek. Továbbfeldolgozás céljából tovább értékesítik más gyártó számára, vagy átadják alvállalkozónak. Tipikus példa a nyers fémöntvény, amelyet tovább értékesítenek vagy átadnak más gazdasági egységnek a befejező műveletek (kidalgozás) elvégzése érdekében.

Melléktermék: megkülönböztetünk egyedi és általános mellékterméket. „Egyedi melléktermék” az olyan termék, amely technológiailag kapcsolódik ugyanabba az alágazatba tartozó más termékek gyártásához, de amelyet más alágazatban nem állítanak elő (pl. a cukorgyártás mellékterméke, a melasz). Az egyedi melléktermékeket inputként felhasználják más termékek előállításához. Az „általános melléktermék” olyan termék, amely technológiailag az ugyanabba az alágazatba tartozó más termékek gyártásához kapcsolódik, de amelyet számos más alágazatban is előállítanak (pl. a kőolaj-finomítás során előállított hidrogén

technológiailag kapcsolódik a petrokkémiai feldolgozás és a szénkocszosítás során előállított hidrogénhez, illetve megegyezik azzal a hidrogénnel, amelyet más vegyi alapanyagokat gyártó alágazatok is előállítanak).

Áru, árucikk: az áruk adásvétel tárgyát képező szállítható javak. Az áru egyaránt lehet termelési folyamat eredménye, vagy egyedi darab (Mona Lisa), illetve szolgáltatás tárgyiasult közvetítő eszköze (szoftver CD). Ezt a fogalmat alkalmazza a vámnómenklátúra (KN, VTSZ).

Tőkejavak: a tőkejavak a termék előállításához és/vagy szolgáltatás végzéséhez – az alapanyagokon és üzemanyagokon kívül – használt eszközök. Ide tartoznak a gyárépületek, gépek, mozdonyok, tehergépjárművek, traktorok stb. A földterületeket általában nem tekintjük tőkejavaknak.

Háztartási gép: elsődlegesen magánháztartások céljára tervezett gépek és berendezések (például háztartási mosógép).

Ipari gép: elsődlegesen nem háztartási célra tervezett gépek és berendezések (például szerszámgépek, mosodai mosógépek).

Hozzáadott érték: a bruttó hozzáadott érték (alapáron) úgy határozható meg, mint a kibocsátás (alapáron) és a folyó termelőfelhasználás (beszerzési áron) különbsége.